

REZOLUCJA**Zgromadzenia Parlamentarnego Euronest w sprawie sytuacji kobiet na rynkach pracy krajów Partnerstwa Wschodniego**

(2018/C 99/07)

ZGROMADZENIE PARLAMENTARNE EURONEST,

- uwzględniając wspólną deklarację przyjętą podczas szczytu Partnerstwa Wschodniego, który odbył się w Wilnie w dniach 28–29 listopada 2013 r., na temat dalszych działań podejmowanych w ramach tego partnerstwa,
 - uwzględniając wspólną deklarację przyjętą podczas szczytu Partnerstwa Wschodniego, który odbył się w Warszawie w dniach 29–30 września 2011 r.,
 - uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego z dnia 13 grudnia 2016 r. w sprawie praw kobiet w państwach Partnerstwa Wschodniego ⁽¹⁾,
 - uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego z dnia 23 października 2013 r. w sprawie europejskiej polityki sąsiedztwa: dążenie do wzmocnienia partnerstwa. Stanowisko Parlamentu Europejskiego w sprawie sprawozdań za rok 2012 ⁽²⁾,
 - uwzględniając akt ustanawiający Zgromadzenie Parlamentarne Euronest z dnia 3 maja 2011 r.,
- A. mając na uwadze, że według deklaracji praskiej podstawą Partnerstwa Wschodniego jest zobowiązanie do przestrzegania zasad prawa międzynarodowego i podstawowych wartości, w tym demokracji, praworządności oraz poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności; mając na uwadze, że w deklaracji ryskiej kwestię równouprawnienia płci uznano za obiecujący nowy obszar współpracy;
- B. mając na uwadze, że kluczowymi zasadami zmienionej europejskiej polityki sąsiedztwa (EPS) są wyraźniejsze zaznaczenie różnic pomiędzy krajami partnerskimi oraz przyjmowanie przez nie większej odpowiedzialności, a także uwzględnienie szczególnej sytuacji każdego kraju;
- C. mając na uwadze, że należy położyć nacisk na osiągnięcie równouprawnienia płci i wzmocnienie pozycji wszystkich kobiet i dziewcząt, zapisane jako cel nr 5 wśród celów zrównoważonego rozwoju zatwierdzonych na okres 2016–2030 podczas Szczytu w sprawie Zrównoważonego Rozwoju, który odbył się w dniach 25–27 września 2015 r. w siedzibie głównej ONZ w Nowym Jorku;
- D. mając na uwadze, że równouprawnienie kobiet i mężczyzn jest zapisane w konstytucjach i systemach prawnych wszystkich krajów partnerskich z Europy Wschodniej i że wszystkie te kraje bez zastrzeżeń ratyfikowały najważniejsze konwencje międzynarodowe w tej dziedzinie;
- E. mając na uwadze, że wszystkie kraje partnerskie z Europy Wschodniej opracowały strategie, programy lub plany działania służące poprawie sytuacji kobiet;
- F. mając na uwadze, że na rynkach pracy krajów partnerskich z Europy Wschodniej segregacja pionowa i pozioma w zatrudnieniu kobiet jest nadal silnie zakorzeniona w normach kulturowych i społecznych; mając na uwadze, że dodatkowym obciążeniem dla kobiet jest „praca na drugi etat”, czyli wykonywanie przez nie nieopłacanych obowiązków domowych;
- G. mając na uwadze, że stereotypy mogą mieć negatywny wpływ na rolę odgrywaną przez kobiety, a także znajdować odzwierciedlenie w ich wyborach edukacyjnych i szkoleniowych oraz rzutować na sytuację na rynku pracy;
- H. mając na uwadze, że choć między krajami partnerskimi z Europy Wschodniej obserwuje się duże różnice pod względem występowania zjawiska przemocy wobec kobiet, poziom przemocy jest ogólnie wysoki; mając na uwadze, że przemocą są dużo bardziej zagrożone kobiety należące do mniejszości etnicznych, np. mniejszości romskiej; mając na uwadze, że dziewczęta i kobiety romskie stoją w obliczu podwójnej dyskryminacji: z powodu płci i pochodzenia etnicznego, na co wskazuje niższy poziom ich wykształcenia, znacznie wyższy poziom bezrobocia wśród nich, a także gorszy stan ich zdrowia w stosunku do pozostałej części ludności;
- I. mając na uwadze, że od czasu gdy na Ukrainie rozpoczęły się zamachy terrorystyczne, ponad 1,5 mln ludzi w tym kraju (z czego dwie trzecie to kobiety i dzieci) zostało przesiedlonych wewnątrz i ma utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej, mieszkań i zatrudnienia; mając na uwadze, że dziewczęta romskie w Mołdawii uczęszczają do szkoły średnio mniej niż cztery lata w porównaniu z dziewczętami z innych grup społecznych (które uczą się przez 11 lat) z powodu wczesnego wstępowania w związki małżeńskie, nieplanowanych ciąż i obowiązków związanych z opieką nad dziećmi;

⁽¹⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2016)0487.⁽²⁾ Teksty przyjęte, P7_TA(2013)0446.

- J. mając na uwadze, że UE i jej państwa członkowskie zobowiązały się do ochrony i przestrzegania praw człowieka oraz do umożliwienia kobietom i dziewczętom korzystania z nich; mając na uwadze, że równouprawnienie płci jest nadal jednym z przekrojowych priorytetów EPS i Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa (ENI), a także to, że ta zmieniona polityka powinna obejmować większe wsparcie społeczeństwa obywatelskiego oraz powinna zostać ponownie ukierunkowana na znaczenie równouprawnienia płci; mając na uwadze, że społeczeństwo obywatelskie odgrywa bardzo ważną rolę w zapewnianiu równouprawnienia płci w Partnerstwie Wschodnim;

Równouprawnienie płci: ramy prawne

1. podkreśla, że wszystkie państwa członkowskie UE i wszystkie kraje partnerskie z Europy Wschodniej podpisały i ratyfikowały Konwencję w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet przyjętą przez ONZ;
2. przypomina, że w części III tej konwencji (art. 10–14) opisano prawa gospodarcze i społeczne kobiet, zaś art. 11 dotyczy konkretnie zatrudnienia i obejmuje prawo do takich samych możliwości zatrudnienia, wolnego wyboru zawodu, awansu, bezpieczeństwa zatrudnienia oraz wszystkich korzyści i warunków usług, prawo do uczestnictwa w szkoleniach zawodowych, równego wynagrodzenia, zabezpieczenia społecznego, urlopu macierzyńskiego, a także zakaz zwolnienia z pracy z powodu ciąży;
3. podkreśla ponadto, że art. 2 i art. 3 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) ustanawiają zasadę równouprawnienia płci jako jedną z głównych zasad, na których opiera się UE, przypomina, że art. 23 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej nakłada wymóg zagwarantowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach, w tym przy zatrudnianiu, w pracy i pod względem wynagrodzenia;
4. przypomina także, że w art. 21 TUE podkreślono, iż działania UE na arenie międzynarodowej muszą opierać się na zasadach leżących u podstaw jej utworzenia;
5. podkreśla, że wypracowany przez UE dorobek w dziedzinie równouprawnienia kobiet to istotny czynnik w tym względzie; zwraca uwagę, że obejmuje on zarówno prawodawstwo, jak i orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w dziedzinie równouprawnienia płci;
6. jest równocześnie głęboko przekonane, że zarówno w UE, jak i w krajach partnerskich z Europy Wschodniej nadal pozostaje wiele do zrobienia w kwestii równouprawnienia płci, a także że wymiana wzorców postępowania w tym względzie przyniosłaby wszystkim niewątpliwie korzyści;

Tendencje obserwowane w krajach partnerskich z Europy Wschodniej

7. jest świadome faktu, że sytuacja kobiet na rynkach pracy krajów partnerskich z Europy Wschodniej jest różna na szczeblu krajowym i lokalnym; uważa jednak, że możliwe jest wskazanie pewnych cech wspólnych, takich jak stosunkowo niewielkie różnice we wskaźnikach zatrudnienia kobiet i mężczyzn, wysoki poziom wykształcenia lub koncentracja kobiet w niektórych sektorach gospodarki;
8. przypomina, że zgodnie ze sprawozdaniem Światowego Forum Ekonomicznego na temat zróżnicowania sytuacji kobiet i mężczyzn na świecie oraz na podstawie podindeksu możliwości i udziału w gospodarce, za pomocą którego mierzy się średnią wartość szeregu czynników, m.in. poziomu aktywności zawodowej lub równości wynagrodzenia, kraje Partnerstwa Wschodniego uzyskują wyniki od 66 (Armenia) do 74 (Mołdawia), co oznacza, że kraje te stanowią bardziej jednolitą grupę niż państwa UE, których wyniki wynoszą od 67 (Węgry) do 85 (Finlandia);
9. z zadowoleniem przyjmuje zatem stosunkowo wysoki poziom integracji kobiet na rynku pracy w krajach partnerskich Europy Wschodniej, który wynika prawdopodobnie z ich wspólnych doświadczeń historycznych; ubolewa jednak, że w ciągu ostatnich dziesięcioleci odsetek kobiet w liczbie ludności aktywnej zawodowo wydaje się wykazywać tendencje spadkowe na skutek obserwowanej w krajach Partnerstwa retradycjonalizacji;
10. podkreśla, że choć między krajami partnerskimi z Europy Wschodniej obserwuje się pewne różnice, brak znormalizowanych statystyk publicznych może sprawiać, że niektóre różnice pomiędzy nimi pozostają ukryte, np. rzeczywisty brak aktywności (wyizolowanie z rynku pracy) i ubóstwo kobiet podczas długiego okresu urlopu macierzyńskiego oraz kobiet zmuszonych do przejścia na wcześniejszą emeryturę; zwraca również uwagę, że można zaobserwować pewne rozbieżności, przejawiające się w różnicach dotyczących bezpieczeństwa zatrudnienia lub poszanowania praw pracowniczych i wynagrodzenia, szczególnie pomiędzy sektorem formalnym i nieformalnym oraz prywatnym i publicznym;
11. ubolewa, że różnice w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn są nadal duże i mogą wynosić aż 50 %, pomimo faktu, że w niektórych krajach partnerskich z Europy Wschodniej więcej młodych kobiet niż mężczyzn zdobywa wyższe wykształcenie; ponadto kobiety napotykały wiele barier kulturowych i społecznych w dostępie do stanowisk kierowniczych, co obserwuje się również często w UE;

12. zwraca uwagę, że przedsiębiorczość kobiet mogą dodatkowo ograniczać stereotypy, utrudniony dostęp do środków finansowych i sieci, korupcja, a niejednokrotnie również duże obciążenie regulacyjne; jest zdania, że – podobnie jak w UE – kobiety są również obciążone „pracą na drugi etat”, czyli wykonywaniem nieopłacanych obowiązków domowych, który to problem w wielu przypadkach pogłębia się dodatkowo wskutek wycofywania programów zabezpieczeń społecznych w związku z wprowadzeniem gospodarki rynkowej;
13. podkreśla ponadto, że bezrobocie, niedostateczne zatrudnienie oraz niepewne lub nisko płatne zatrudnienie mogą sprawić, że kobietom grozić będzie długotrwałe ubóstwo; wyraża obawę, że może to doprowadzić do nieuregulowanej migracji oraz sprawić, że kobiety będą stawały się ofiarami przemytników i handlarzy ludźmi; zwraca zwłaszcza uwagę, że grupy wysokiego ryzyka, do których należą na przykład kobiety romskie, są szczególnie zagrożone, oraz że niewiele kobiet lub dzieci romskich, które padły ofiarą handlu ludźmi, zgłasza ten fakt władzom oraz korzysta z usług z zakresu prewencji oraz ochrony ofiar;
14. podkreśla, że należącym do różnych kategorii kobietom migrującym z krajów partnerskich z Europy Wschodniej, które wykonują nisko płatną pracę i które mogą nigdy nie uzyskać prawa stałego pobytu ani obywatelstwa, w przeciwieństwie do wykształconych w zawodzie pracowników migrujących w kraju zatrudnienia, grozi poważne ryzyko wykorzystywania i dyskryminacji; wyraża obawę, że może to być przyczyną poważnych problemów związanych z dostępem do służby zdrowia, w tym do opieki związanej ze zdrowiem seksualnym i reprodukcyjnym, ponieważ nie obejmują ich powszechne ani prywatne systemy ubezpieczeń zdrowotnych lub też składki są dla nich zbyt wysokie;

Współpraca w tej dziedzinie między UE a partnerami z Europy Wschodniej

15. wyraża zadowolenie, że w priorytetach strategicznych EPS na lata 2014–2020 położono nacisk na równouprawnienie płci jako kwestię przekrojową, którą należy się zająć i uwzględnić ją we wszystkich stosownych działaniach;
16. ponadto z zadowoleniem przyjmuje fakt, że plany działania w ramach EPS dla wszystkich krajów Partnerstwa Wschodniego (z wyjątkiem Białorusi) obejmują kwestię równouprawnienia płci z perspektywą stopniowego zbliżania się do standardów unijnych;
17. jest podbudowane faktem, że układy o stowarzyszeniu z Ukrainą, Mołdawią i Gruzją zawierają artykuły dotyczące kwestii równouprawnienia płci, a także listę dyrektyw unijnych, do których kraje te winny dostosować swoje prawodawstwo w ciągu najbliższych kilku lat; podkreśla, jak ważne jest, że dostrzega się w ten sposób zakorzenienie poszczególnych praw w zbiorowym dorobku kontynentu europejskiego w takich kwestiach, jak równe traktowanie w pracy i zatrudnieniu, urlop rodzicielski czy zachęcanie do podwyższania poziomu bezpieczeństwa i higieny pracy ciężarnych pracownic, a także w zakresie ubezpieczeń społecznych;
18. podkreśla jednak, że takich elementów brakuje w umowach partnerskich i umowach o współpracy, które komisja negocjowała z Armenią i Azerbejdżanem w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w listopadzie 2017 r. w Brukseli ma zostać podpisana paraflowana już umowa UE–Armenia o kompleksowym i wzmocnionym partnerstwie, jak również wyraża zadowolenie w związku z toczącymi się negocjacjami dotyczącymi umowy UE–Azerbejdżan o kompleksowym i wzmocnionym partnerstwie, i ufa, że nowe umowy będą zawierały odniesienia do kwestii równouprawnienia płci;
19. przypomina, że w ramach Partnerstwa Wschodniego z Europejskiego Instrumentu na rzecz Wspierania Demokracji i Praw Człowieka (EIDHR) i ENI finansowane są obecnie konkretne projekty, których celem jest wspieranie kobiet i promowanie równouprawnienia płci, oraz że jednym z celów unijnej pomocy regionalnej jest promowanie przedsiębiorczości wśród kobiet przez tworzenie krajowych programów politycznych służących wsparciu stowarzyszeń na rzecz przedsiębiorczości kobiet oraz MŚP prowadzonych przez kobiety, a także oferowanie im instruktażu i opieki pedagogicznej;

Perspektywy: wyznaczenie potencjalnych priorytetów przyszłych działań

20. wzywa UE i kraje partnerskie z Europy Wschodniej do wyraźnego uznania równouprawnienia płci za podstawową wspólną wartość oraz za cel, który należy osiągnąć w ramach współpracy; podkreśla, że choć większość wyzwań, wobec których stoi UE i jej partnerzy, ma podobny charakter, to jednak impuls polityczny może przyczynić się do nadania kwestiom związanym z prawami kobiet i równouprawnieniem płci wyższej rangi wśród priorytetów polityki w ramach Partnerstwa Wschodniego;
21. podkreśla, że wobec tego zasadnicze wartości, takie jak samodzielność ekonomiczna, równe wynagrodzenie za taką samą pracę lub pracę o równej wartości oraz równość w podejmowaniu decyzji, należy uznać za zasady przewodnie i wspólne priorytety; wzywa partnerów z Europy Wschodniej, by rozważyli podjęcie środków w zakresie osiągania równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, by usunąć przeszkody na drodze do zatrudniania kobiet i zmniejszyć zróżnicowanie świadczeń emerytalnych ze względu na płeć; ponadto podkreśla potrzebę weryfikacji przestarzałych przepisów prawa zakazujących zatrudniania kobiet w niektórych zawodach, ponieważ niesłusznie ograniczają one dostęp kobiet do niektórych zawodów i rodzajów pracy;

22. zdecydowanie popiera wszelkiego rodzaju działania, których celem jest wzmacnianie praw kobiet na rynku pracy, takie jak skuteczne korzystanie z istniejących ram prawnych, dążenie do równości pomiędzy kobietami a mężczyznami, środki wspierające przedsiębiorczość kobiet, kampanie podnoszące poziom społecznej świadomości sytuacji kobiet, lepsze metody gromadzenia, oceny i monitorowania danych w celu stworzenia bardziej adekwatnych wskaźników, a także wspieranie sieci i organizacji obywatelskich kobiet; zwraca uwagę, że tworzenie nowych możliwości dla kobiet można połączyć z rozwojem cyfryzacji i gospodarki współpracy w krajach Partnerstwa Wschodniego;
23. podkreśla potrzebę opracowania programów politycznych uwzględniających kwestie płci i opartych na prawach, których fundamentem będzie równość i brak dyskryminacji, aby regulować wszystkie aspekty i etapy migracji oraz zarządzać nimi, a także ułatwiać dostęp pracownic migrujących do pracy za granicą, by w ten sposób promować bezpieczną migrację i zagwarantować ochronę praw pracownic migrujących; wzywa partnerów z Europy Wschodniej do opracowania lub nadzoru nad powstawaniem kompleksowych usług społeczno-ekonomicznych, psychologicznych i prawnych w celu ułatwienia ponownej integracji kobiet, które powróciły do swoich krajów;
24. uważa, że uwypuklenie roli ojców w wychowaniu dzieci może przyczynić się do poprawienia równowagi między życiem zawodowym a prywatnym zarówno mężczyzn, jak i kobiet; podkreśla, że należy promować równy przydział urlopów dla kobiet i mężczyzn wśród wszystkich grup pracowników, aby ułatwić dostęp kobiet do rynku pracy i poprawić ich sytuację na nim; podkreśla, że systemy wspierania dzieci, w tym dodatki rodzinne i na dzieci, powinny być wystarczające, by zagwarantować kobietom możliwość prowadzenia niezależnych gospodarstw domowych;
25. podkreśla, że parlamentarzyści wszystkich opcji mogliby mieć większą kontrolę nad sprawami dotyczącymi płci, która mogłaby obejmować poświęcenie uwagi korzystaniu z dorobku UE na przykład przez zagwarantowanie, że odnośne dyrektywy będą odpowiednio stosowane w trzech krajach, które podpisały układ o stowarzyszeniu z UE (Gruzja, Mołdawia, Ukraina), ale także przez zagwarantowanie, że państwa członkowskie będą uważnie przyglądać się trwającym negocjacjom służącym zastąpieniu przestarzałych umów partnerskich i umów o stowarzyszeniu, jak również przez zagwarantowanie, że podobne zapisy znajdują się w najnowszych tekstach;
26. podkreśla, że choć równouprawnienie płci jest zasadą przekrojową w ramach EPS i ENI, należy wyznaczyć bardziej konkretne i mierzalne cele, uwzględniające również nowy unijny plan działania w sprawie równouprawnienia płci oraz wzmocnienia pozycji kobiet w kontekście współpracy na rzecz rozwoju na lata 2016–2020;
27. wzywa poszczególne kraje, by w ramach odnowionej EPS składały sprawozdania dotyczące priorytetów uzgodnionych z partnerami ze szczególnym uwzględnieniem równouprawnienia płci; aby osiągnąć te cele, proponuje stworzenie jednolitej bazy danych na temat sytuacji kobiet w krajach partnerskich Europy Wschodniej, za pośrednictwem ENI, w szczególności przez wprowadzenie wskaźnika równouprawnienia płci opracowanego przez Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn;
28. podkreśla, że UE powinna wkładać więcej wysiłku we wspieranie partnerów w realizowaniu ich strategii, programów lub planów działania służących poprawie sytuacji kobiet oraz służyć doświadczeniem w dostosowywaniu prawa pracy do kwestii równouprawnienia płci i zapewnienia większego udziału kobiet w rynku pracy i w podejmowaniu decyzji; ponadto podkreśla pilną potrzebę uwzględniania aspektu płci jako strategii urzeczywistnienia równości kobiet i mężczyzn, a także pilną potrzebę prowadzenia pozytywnych działań w ramach krajowych planów działania europejskiej polityki sąsiedztwa;
29. uznaje za możliwe zaangażowanie większej liczby kobiet w procesy podejmowania decyzji, przede wszystkim na szczeblu politycznym, przez zmianę kultury politycznej krajów partnerskich Europy Wschodniej i wdrażanie europejskich wzorców postępowania w zakresie tworzenia partii politycznych;
30. podkreśla potrzebę skutecznego wdrażania takich strategii, programów i planów działania oraz składania corocznych sprawozdań z kontroli w parlamentach krajów partnerskich Europy Wschodniej i ich przedkładania Zgromadzeniu Parlamentarnemu Euronest; zachęca do organizowania wydarzeń towarzyszących dotyczących równouprawnienia płci podczas szczytów Partnerstwa Wschodniego, aby lepiej je wyeksponować pod względem politycznym;
31. wzywa do systematycznego włączania kwestii związanych z prawami kobiet i równouprawnieniem płci do wszystkich odbywających się regularnie forów politycznych i dotyczących praw człowieka z uwzględnieniem proponowanych działań w tym zakresie;

32. zachęca państwa członkowskie do rozwijania silniejszych dwu- i wielostronnych relacji z partnerami z Europy Wschodniej oraz do czynnego zaangażowania w pomoc w okresie przejściowym i udzielania wsparcia technicznego, a także do wymiany doświadczeń; uważa, że państwa członkowskie leżące w bliskim sąsiedztwie krajów Partnerstwa Wschodniego mogą odegrać ważną rolę we wspieraniu ściślejszych powiązań oraz angażowaniu innych państw członkowskich w partnerstwa z tymi krajami; podkreśla istotną rolę kształcenia i szkolenia zawodowego kobiet; zachęca do zwiększenia nakładów inwestycyjnych na rzecz wspierania zatrudnienia kobiet na wysokiej jakości stanowiskach, szczególnie w tych sektorach i na tych stanowiskach, gdzie kobiet jest zbyt mało;
 33. zobowiązuje swoich współprzewodniczących do przekazania niniejszej rezolucji przewodniczącemu Parlamentu Europejskiego, Radzie, Komisji, Wysokiemu Przedstawicielowi Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa/wiceprzewodniczącemu Komisji, Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych oraz rządów i parlamentom państw członkowskich i krajów partnerskich Europy Wschodniej.
-